

APROXIMACIÓ A UNA PROPOSTA D'APRENENTATGE DELS ELEMENTS TÀCTICS INDIVIDUALS EN ELS ESPORTS D'EQUIP

Gerard Lasierra i Aguilà,

Professor titular de l'assignatura "Fonaments de la tàctica esportiva", INEFC-Lleida

Introducció

Ja fa temps que es planteja la problemàtica de com estructurar la relació existent entre els factors tècnics i tàctics en l'ensenyament dels diferents esports d'equip.

Quan nosaltres fem incidència en els factors tècnics, ens centrem en la execució, en l'autoperfeccionament d'un gest "ideal" a imitar, i oferim un model que es basa en l'ensenyament d'aspectes caracterials, propis d'aquell esport i diferenciadors respecte dels altres, quant la seva execució. Si nosaltres optem per un model més centrat en els aspectes tàctics, remarquem més l'adaptació intel·ligent dels

elements tècnics a la situació de joc, i utilitzem un model més troncal, que deixa les portes obertes al lligam entre els diferents esports, i que apunta cap a la possibilitat d'utilització de la transferència entre les modalitats d'esports d'equip.

Tothom pren partit i decideix quin dels dos factors considera fonamental per estructurar el procés d'ensenyament-aprenentatge del seu esport, no sense abans tenir en compte la dificultat per poder diferenciar ambdós conceptes.

Aquells que opten per un model tècnic, generalment proposen una classificació, llistat de possibilitats o modalitats d'execució (elements tècnics) i

estableixen una progressió metodològica dels mateixos en funció del seu hipotètic nivell de dificultat. Cada element és tractat primer de forma aïllada, descomposant el gest en parts, per cercar, al final d'aquest procés facilitador de l'aprenentatge, una integració d'aquestes. Finalment d'una o altra manera es parla de l'aplicació d'aquests elements tècnics a la situació real de joc.

L'aplicació d'aquest model a la pràctica em suggereix una sèrie de qüestions que em fan dubtar de la seva eficàcia en una etapa d'inciació als elements bàsics de la tècnica i tàctica individual.

1. En primer lloc apareix la necessitat

d'integrar els objectius d'una programació amb la realitat i característiques dels jugadors que han d'aprendre. Podem dubtar que el nen accepti i assimili, amb la precisió marcada per la programació, uns models que li vénen imposats des de fora. Tanmateix hem de considerar la dificultat d'integrar l'aprenentatge d'unes habilitats, en els diferents nivells d'execució dels practicants.

2. La segona qüestió a plantejar és observar si realment el nen és capaç d'apreciar la transferència del seu entrenament tècnic basat en uns objectius d'autoperfeccionament del moviment aliens a qualsevol situació real, a aquesta situació de joc.

3. Podem dubtar del tractament asèptic de l'anàlisi seqüenciada dels moviments, en l'entrenament d'un esport on s'exigeix dels jugadors la seva contínua integració i adaptació a les modificacions de l'entorn.

4. Cal esmentar en aquest punt la idea que abans que el nen conegui el com s'ha de fer (modalitats tècniques), ha d'entendre què és el que ha de fer (intencions tàctiques).

5. Un altre punt de conflicte radica en el fet que en la majoria de propostes que plantegen els diferents esports apareixen una major quantitat d'elements ofensius que defensius. Caldria pensar que en tot esport d'equip hauria d'existir un joc amb equilibri de forces entre l'atac i la defensa, és a dir, cada acció de l'atac hauria d'ésser contrarestada per una acció defensiva.

Com a conclusió, hem de preguntar-nos si en realitat la tècnica és, en termes generals, "programable" i ha de representar la pedra angular de tot plantejament metodològic, o bé si la tècnica és un recurs que afavo-

reix la consecució d'uns objectius superiors centrats en l'aprenentatge d'unes intencions tàctiques, i per tant és més adequat de parlar de la programació de les accions tàctiques individuals.

Considerant el dit fins ara, alguns autors fan incidència en les relacions de col.laboració i oposició com a factors fonamentals per establir una seqüència d'aprenentatge basada en els elements tàctics, i usualment estructuren els seus continguts a partir de la progressió de les situacions següents:

fensa no puguin ésser considerades en la mateixa dimensió quan en situació de joc es contraposen simultàniament.

3. Per altra banda, es confereix més importància a l'estructura formal de les situacions que a les intencions a desenvolupar i que a la progressió de l'aprenentatge de les mateixes. Existeixen situacions d'1 x 1, que possiblement haurien de donar-se, des del punt de vista de la seva complexitat, posteriorment que situacions més senzilles de 2 x 1 i fins i tot de 2 x 2.

Quadre 1. SITUACIONS O RELACIONS ATAC x DEFENSA

---

1 x 0 → 2 x 0 → 1 x 1 → 2 x 1 → 2 x 2 ...

La presentació d'aquesta proposta fa que existeixin una sèrie de consideracions a plantejar al respecte:

1. En primer lloc, tot i que apareixen elements d'atac i de defensa, (i consegüentment el factor oposició implica la introducció de la modificació i adaptació tàctica de la resposta), no és menys cert que no es conjuguen els objectius d'ambdós papers, i s'acostuma a treballar prioritàriament un dels aspectes, gairebé sempre l'atac, mentre que la defensa és un element secundari d'ajuda.

2. És fàcilment observable que s'introdueixen en una mateixa situació motriu relacions de col.laboracions estructurades de l'atac enfront de relacions de no col.laboració o de solució individual defensiva. Sembla com si les perspectives d'atac i de-

Fonamentació teòrica

La tècnica i la tàctica individual fan un tractament des de perspectives diferents d'un mateix element. No és adequat tractar d'establir més diferències entre ambdós conceptes: el bot podem analitzar-lo des del punt de vista de l'execució biomecànica del moviment (perspectiva tècnica), o des de la visió de la seva intencionalitat tàctica (botar per progressar, per superar l'adversari, per perdre temps...), però continuem parlant d'un mateix element. Serà necessari el seu desenvolupament des d'aquestes dues perspectives, considerant tant l'objectiu intrínsec d'autoperfeccionament com l'objectiu extrínsec d'adaptació a l'entorn variable, per

tal que el nen entengui la seva dimensió.

Cal doncs definir clarament la relació i el lligam entre tècnica i tàctica individual en dues idees fonamentals:

- La tècnica necessària com a suport de la tàctica: Hem de considerar uns patrons motrius bàsics estereotipats, una coordinació de moviments tal que possibiliti una acció intel·ligent. Per tenir una actuació tàctica permanent mentre botem una pilota, és imprescindible tenir un control únicament cinestèsic sobre l'execució del moviment, per poder utilitzar el sentit de la vista per a funcions superiors de l'acció tàctica. Un jugador no ha de mirar la pilota mentra la bota o la condueix amb el peu, per saber en tot moment què passa en el seu entorn i com aquest es modifica.

- La tècnica subordinada a la tàctica: L'entrenament de la tècnica, centrat en la seva autoperfecció, no és més que un primer pas, un mitjà per arribar a una estructura superior, marcada pels objectius de joc, on és necessari adaptar aquell gest o moviment. El concepte "tàctica individual" defineix clarament la idea d'intencionalitat i per tant ha d'ésser el punt de referència bàsic per estructurar una seqüència d'aprenentatge de les accions individuals en els esports d'equip. Superant doncs la idea de programació de la tècnica, que entre altres coses "ajuda" cada cop més a introduir elements disgregadors entre els esports col·lectius, quan sembla ser que ni a nivell estructural ni funcional existeixen grans diferències entre la major part d'ells, el que proposem és plantejar un model integrador,

aplicable a la iniciació dels elements tècnics i tàctics individuals dels diferents esports d'equip, amb la utilització d'un llenguatge conceptual unificador, que col·labori al tractament del seu aprenentatge des d'una òptica lligada a la idea de transferència. La conducció de la pilota pot fer-se amb el peu, amb la mà, botant-la, copejant-la..., però la intenció tàctica de progressar amb la pilota és un substrat inherent a tota la gamma de possibilitats o recursos tècnics que es presentin.

Des d'aquesta perspectiva, tractarem de formar jugadors intel·ligents, amb capacitat de decisió pròpia, dotats de recursos, experiències i coneixements per solucionar diferents situacions socio-motrius. És per això que defensem un programa basat en un encadenament d'accions, tant en les funcions

ca plantejada (i no val oblidar que una situació pedagògica és diferent de la real) existeixin objectius per al(s) defensor(s) i objectius per al(s) atacant(s). D'aquesta manera:

- Podem parlar de més facilitat de transferència a situacions de partit.
- Podem "guanyar" temps d'aprenentatge en plantejar les sessions amb un doble objectiu.
- Superem la idea que els defensors actuen com a col·laboradors dels atacants treballant en condicions fictícies o amb limitacions (o a l'inrevés). El nostre model en aquest sentit parteix de la idea que tothom ha de tenir un objectiu a assolir i ha d'actuar en el límit de les seves possibilitats. Serà tasca de l'entrenador plantejar, dins d'aquesta perspectiva, correctament les situacions per aconseguir aquest objectiu final pretès tant des del punt de

---

Quadre 2.

M. PERCEPCIÓ → M. DECISIÓ MENTAL → M. SOLUCIÓ MOTRIU

---

atacants com defensives, que possibilitin l'acció continuada dels jugadors. Parlem d'una relació diacrònica (cronològica) per als elements de l'atac i la defensa.

En una programació basada en la tàctica individual, hauríem de donar la mateixa importància (com realment la té) als dos aspectes esmentats. Metodològicament haurem de cercar unes relacions sincròniques atac-defensa, per tal que en tota situació pedagògi-

vista de l'atac com de la defensa. Quant als mecanismes sobre els que als fem incidència, considero que, solidaritzant-nos amb la proposta general que plantejem, haurem d'oferir situacions que no contemplin únicament el factor d'execució sinó que tractin de desenvolupar la seqüència següent:

Haurem de fer incidència, control i correcció sobre l'últim d'aquests mecanismes, quan tinguem molt clar:

- Que el nen executa aquell moviment amb una intencionalitat pròpia (sap contestar al perquè de la seva execució).
- Que la incorrecta resposta motriu no és producte d'errades del mecanisme perceptiu o del de decisió mental.

Finalment, dins d'aquest plantejament teòric, cal considerar el marc articulador, parlar de la ubicació de la fase que estem tractant (desenvolupament dels elements bàsics de la tècnica i tàctica individual), en el context d'un

programa més genèric, d'un model explicatiu per a l'aprenentatge de tots els nivells en què s'estructura l'acció tàctica. Dins aquest programa marc cal distingir:

1. Fase de relació prèvia als aprenentatges específics.
2. Fase de desenvolupament dels elements bàsics de la tècnica i tàctica individuals.
3. Fase de desenvolupament dels elements bàsics de la tàctica col·lectiva.
4. Fase de desenvolupament dels sistemes de joc.

Només comentem un criteri bàsic a considerar al respecte: aquestes etapes a assolir són de superació progressiva, i no podem saltar-nos cap de les fases, ni tampoc utilitzar elements d'una d'elles per explicar conceptes relacionats amb una etapa anterior.

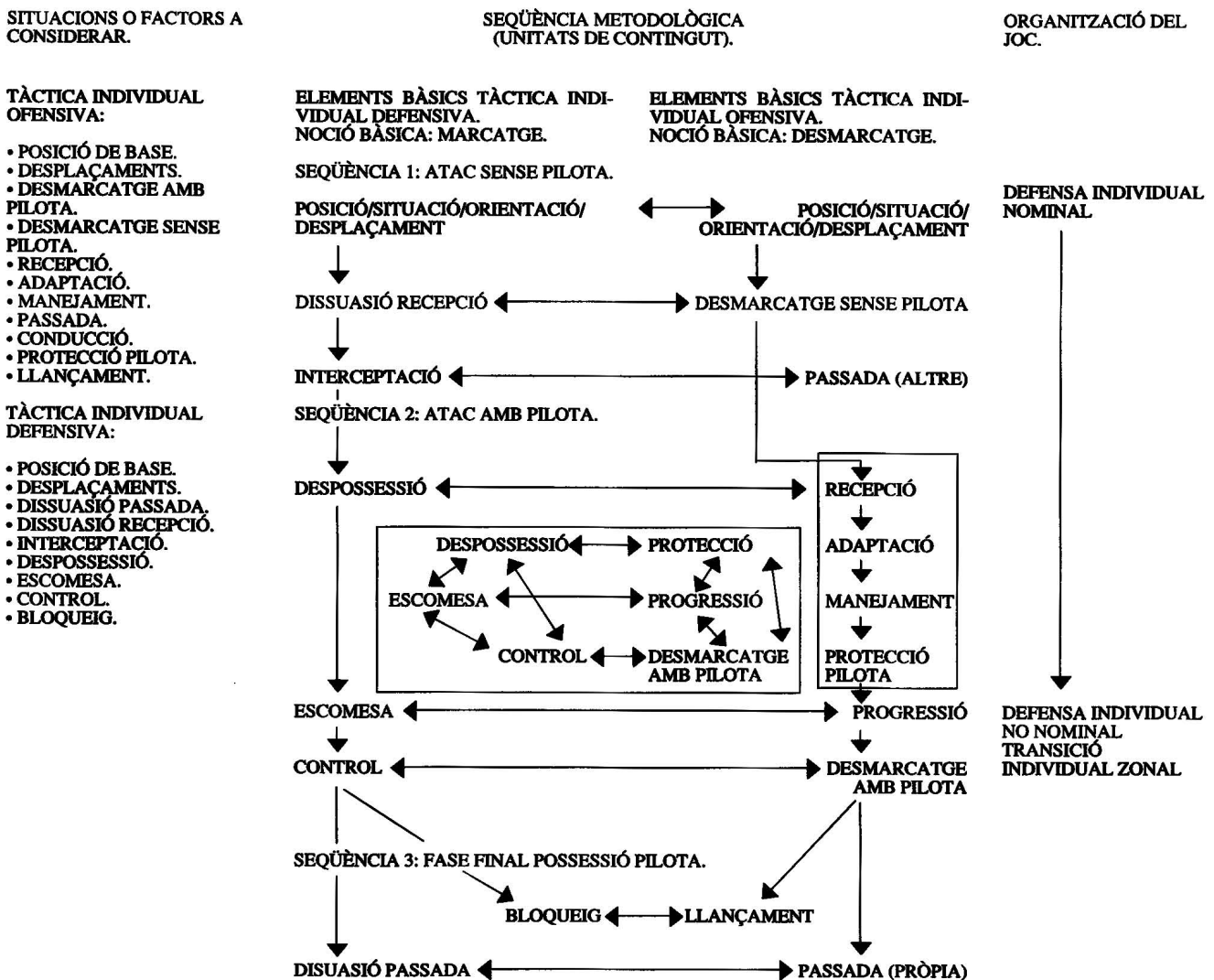
En els quadres 3 i 4 delimitem les esmentades fases del programa marc i desenvolupem la fase referent als elements bàsics de la tècnica i tàctica individual, quadre que serà analitzat en el següent apartat amb profunditat.

Quadre 3. PROGRAMA MARC: DESENVOLUPAMENT DELS ELEMENTS TÀCTICS EN ELS ESPORTS D'EQUIP.

Objectiu general.	Introduir l'alumne en els elements tàctics dels esports d'equip a partir d'una progressió metodològica estructurada per nivells.	
Criteris didàctics bàsics.	Les etapes a assolir són de superació progressiva, no podent saltar-nos cap pas ni utilitzar elements d'una etapa per desenvolupar una etapa anterior.	
Fases a considerar en el procés d'adquisició.	Seqüència metodològica (unitats de contingut).	Objectius específics.
(1) Fase de relació.	<ol style="list-style-type: none"> 1.1. La pilota centre d'atenció. 1.2. La fase de progressió. 1.3. La fase d'orientació a l'objectiu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Aconseguir la integració social. • Relacionar l'alumne amb el mòbil i el terreny. • Aconseguir el respecte l'acompliment de les regles de Joc. • Estructurar les nocions bàsiques de cooperació i oposició i assentar els mitjans bàsics de col·laboració i oposició.
(2) Fase de desenvolupament dels elements bàsics de la tàctica individual.	<ol style="list-style-type: none"> 2.1. El Bàsics tàctica individual defensiva. <ol style="list-style-type: none"> 2.1.1. Atacant sense pilota. 2.1.2. Atacant amb pilota. 2.1.3. Fase final possessió de pilota. 2.2. El Bàsics tàctica individual ofensiva. <ol style="list-style-type: none"> 2.2.1. Atacant sense pilota. 2.2.2. Atacant amb pilota. 2.2.3. Fase final possessió de pilota. 	<ul style="list-style-type: none"> • Desenvolupar els patrons motrius bàsics (tècnica) per a dotar dels recursos necessaris per a l'adaptació a les diferents situacions de joc. • Desenvolupar cada una de les intencions tàctiques d'atac i defensa de forma intel·ligent. • Dotar dels recursos per actuar contínuament en totes les possibilitats d'atac i defensa.
(3) Fase de desenvolupament dels elements bàsics de la tàctica col·lectiva.	<ol style="list-style-type: none"> 3.1. El Bàsics tàctica col·lectiva defensiva. <ol style="list-style-type: none"> 3.1.1. Combinacions bàsiques. 3.1.2. Encadenaments de les accions. 3.1.3. Continuitat i variants. 3.2. El Bàsics tàctica col·lectiva ofensiva. <ol style="list-style-type: none"> 3.2.1. Combinacions bàsiques. 3.2.2. Encadenaments de les accions. 3.2.3. Continuitat i variants. 	<ul style="list-style-type: none"> • Conèixer i dominar cada una de les possibilitats de coordinació de les combinacions tàctiques. • Saber adaptar la solució més adequada a les diverses situacions plantejades. • Dotar dels recursos per a variar les possibilitats de resposta.
(4) Fase de desenvolupament dels sistemes de joc.	<ol style="list-style-type: none"> 4.1. Els sistemes de joc ofensius. 4.2. Els sistemes de joc defensius. 4.3. Els sistemes de transició. <ol style="list-style-type: none"> 4.3.1. Contraatac. Fases. 4.3.2. Replegament defensiu. Fases. 4.4. Les situacions especials. 	<ul style="list-style-type: none"> • Organitzar les accions individuals en moviments coordinats d'equip. • Estructurar els moviments bàsics regulant les capacitats de decisió individuals en funció del ventall de situacions possibles.

**rendiment i
entrenament**

Quadre 4. PROGRAMACIÓ PER NIVELLS. SEGON NIVELL: ETAPA D'APRENENTATGE DELS ELEMENTS TÈCNICS I TÀCTICS INDIVIDUALS.

Situació: lloc que ocupa un jugador en el terreny de joc.
 Posició: gest o postura que adopta un jugador.
 Orientació: front que adopta o al qual es dirigeix un jugador en funció del objectiu, pilota, companys i/o adversaris.
 Desplaçament: acció de trasllació d'un jugador per l'espai de joc.

Proposta de seqüència metodològica en l'aprenentatge dels elements tècnics i tàctics individuals

Les situacions o factors a considerar

Representen la totalitat de les manifestacions o possibilitats tant de les situacions tàctiques individuals de l'atac com de la defensa.

És un llistat d'elements que cal estructurar en una seqüència metodològica, fent raonable el seu aprenentatge.

La seqüència metodològica de les intencions tàctiques de defensa

Apareix com a noció bàsica la idea del marcatge.

Aquest aspecte ofereix una gamma de possibilitats o intencions diferents en funció de l'oponent directe.

Tractem d'estructurar un model explicatiu coherent, la qual cosa no implica que sigui l'únic model vàlid, quant a la seva relació diacrònica.

Tractem d'encadenar totes les accions per tal que les situacions de l'atac puguin ésser contrarestades per una acció defensiva i a més que la suma d'actuacions d'un defensor sigui assumida pel mateix com una sèrie ininterrompuda d'intencions, sense buits d'actuació.

• Seqüència 1: Atacant sense pilota.

Davant d'aquesta primera situació pedagògica, i en el nivell d'intencions tàctiques individuals, el defensor actuarà:

1. En primer lloc, realitzant un marcatge en DISSUASIÓ DE LA RECEPCIÓ, per tal que l'oponent directe no tingui opció a que li sigui executada una passada. Tractem doncs d'evitar que el posseïdor de la

pilota tingui la intenció de passar-la al nostre oponent directe.

2. En el moment que no tinguem èxit, és a dir, quan el posseïdor de la pilota consideri que el marcatge en dissuasió no és correcte i per tant realitzi la passada, el defensor encadenarà una segona possibilitat defensiva que cercarà la INTERCEPTACIÓ DE LA PASSADA.

• Seqüència 2: Atacant amb pilota.

Quan no tenim èxit en el nostre marcatge d'intercepció, quan no evitem que el nostre oponent directe entri en possessió de la pilota, ens situem en una segona seqüència metodològica en la qual el nostre marcatge es realitza sobre un jugador amb pilota.

3. Nosaltres podem en aquesta situació plantejar-nos la possibilitat de DESPOSSESIÓ, de prendre la pilota al nostre oponent directe.

4. Cas que no ho aconseguim, si que, "com a mínim", hem de dificultar la seva acció ofensiva amb pilota, endarrerint-la, tractant de conduir el nostre adversari cap a aquelles zones o situacions que ofereixen més avantatges a la nostra actuació defensiva. En definitiva, encadenant una intenció tàctica d'ESCOMESA.

5. Si no tenim èxit en aquesta acció, tractarem d'intervenir en forma de CONTROL sobre el nostre adversari amb pilota, dins dels límits permesos pel reglament (o fins i tot transgredint-los), per tal d'evitar la continuïtat de la seva acció ofensiva.

Dins d'aquesta segona seqüència, podem parlar de reversibilitat entre les intencions tàctiques que plantejem, podem modificar el seu ordre d'aparició, tal i com s'observa en el quadre 4 adjunt. Oferim un model lògic adequat a l'aprenentatge d'aquestes intencions,

que com s'aprecia és susceptible d'ésser modificat.

• Seqüència 3: Fase final de possessió de la pilota.

En el moment que no aconseguim evitar que el nostre oponent estigui en disposició de finalitzar la seva acció d'atac amb pilota, mitjançant un llançament a porteria, o donant continuïtat al joc amb una passada, ens trobem en el que anomenem fase final de possessió de la pilota.

6. Cas que el jugador tracti de llançar, nosaltres utilitzarem la intenció tàctica de BLOCATGE de la pilota, situant-nos en línia de tir o llançament.

7. Cas que esculli la passada com a forma de continuar el joc, tractarem d'utilitzar la DISSUASIÓ DE LA PASSADA, situant-nos en la línia de la mateixa.

En aquest punt hem de comentar que estem parlant de reaccions defensives en funció d'unes formes d'atac. Això no vol dir que la defensa hagi d'ésser explicada en funció de l'atac. És possible que la nostra intenció defensiva condicioni la forma de desenvolupar l'acció atacant, però l'explicació d'aquesta línia argumental se'ns faria possiblement molt més complexa.

La seqüència metodològica de les intencions tàctiques de l'atac

Seguim el mateix esquema per extreure l'encadenament de les accions d'atac, tal i com havíem fet en el cas de la defensa, a partir d'una noció bàsica: el desmarcatge.

• Seqüència 1: Atacant sense pilota

1. La intenció tàctica fonamental d'un atacant que es troba sense pilota, dins d'un projecte d'acció individual, és realitzar un DESMARCATGE SENSE PILOTA, per tal de poder-la rebre.

• Seqüència 2: Atacant amb pilota.

**rendiment i
entrenament**

2. En el moment en què ens desmarquem correctament tindrem l'opció a l'encadenament d'accions **RECEPCIÓ-ADAPTACIÓ-MANEJAMENT**, entrant en una segona situació on l'atacant és en possessió de la pilota.

3. Una de les possibilitats coherents d'encadenament parteix de la noció de **PROTECCIÓ DE LA PILOTA**, com a fil conductor de les intencions de l'atacant amb pilota.

4-5. A partir d'aquesta idea i en funció de les intencions de **PROGRESSIÓ AMB PILOTA I DESMARCATGE AMB PILOTA**, nosaltres podem optar per diverses combinacions possibles en funció de la distància d'enfrontament motor amb el nostre oponent directe:

- Davant d'un marcatge en proximitat tractem de desmarcar-nos amb la pilota per tal de progressar posteriorment.
- Davant d'un marcatge a distància, primer progressarem i després tractarem de desmarcar-nos.
- En absència de marcatge, evidentment la nostra actuació se centrarà en progressar cap a l'objectiu.

Tal i com succeïa en les intencions tàctiques de defensa, aquest encadenament representa una de les possibilitats d'argumentació lineal de seguiment cronològic de les accions. Tanmateix podem establir, com s'aprecia en l'esquema, un lligam de reversibilitat en l'adopció temporal de les esmentades intencions tàctiques.

• Seqüència 3: Fase final de possessió de la pilota.

Un cop esgotades les possibilitats de protecció de la pilota, de progressió o de desmarcatge, des d'un punt de vista reglamentari, entrem dins del que anomenem fase final, on apareixen dues opcions bàsiques:

6. **EL LLANÇAMENT** (Representa en principi un trencament de l'encadenament d'intencions d'atac).

7. **LA PASSADA** (Representa el reinici de la cadena d'intencions d'atac).

Les relacions entre l'atac i la defensa

Hem exposat fins ara una sèrie de relacions lineals (diacròniques) entre un encadenament d'accions per a la defensa i per a l'atac, englobant-les dins de tres situacions o seqüències d'aprenentatge (atacant sense pilota, atacant amb pilota, fase final).

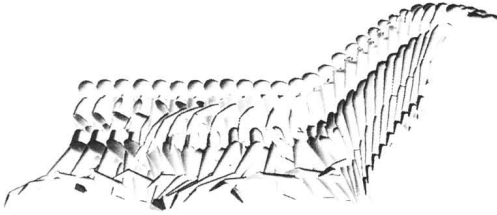
Des d'un punt de vista tàctico-estratègic, aquest model considerat únicament des d'aquesta perspectiva de relació no seria vàlid, perquè no contemplaria les relacions d'oposició

o de contracomunicació entre atacants i defensors, base fonamental per a l'adquisició de l'estratègia motriu. És necessari per al desenvolupament de les diferents intencions que en les situacions motrius plantejades aparegui una confrontació d'interessos i d'objectius per a l'atac i la defensa. Això permetrà desenvolupar la capacitat de decisió de la modalitat d'execució, que és l'essència de l'acció des d'una perspectiva tàctico-estratègica.

Fóra interessant fer concordar en una mateixa situació pedagògica els objectius següents, tot i considerant que el present és un quadre molt simplificat de les possibilitats de relació entre les intencions bàsiques de l'atac i la defensa.

Quadre 5.

INTENCIONS DE DEFENSA	↔	INTENCIONS D'ATAC
1. DISSUASIÓ-RECEPCIÓ	↔	DESMARCATGE SENSE PILOTA
2. INTERCEPTACIÓ PASSADA	↔	PASSADA (ALTRE)-(RECEPCIÓ)
3. DESPOSSESIÓ PILOTA	↔	RECEPCIÓ-ADAPTACIÓ-MANEJAMENT-PROTECCIÓ
4. ESCOMESA	↔	PROGRESSIÓ
5. CONTROL	↔	DESMARCATGE AMB PILOTA
6. BLOCATGE	↔	LLANÇAMENT
7. DISSUASIÓ PASSADA	↔	PASSADA (PRÒPIA)

L'organització de la situació de joc

És necessari que els nens que s'inicien en els elements bàsics de la tàctica individual tinguin la possibilitat immediata d'aplicar les situacions pedagògiques d'entrenament a la situació real de joc o de partit. Sovint, ja en aquesta etapa inicial, s'ofereixen models adults d'estructuració o organització estandaritzada de l'atac i de defensa. No tractem aquí de defensar models més adaptats a les possibilitats dels nens, basats generalment en modificacions de tipus formal, però sí cal esmentar alguns punts que considerem importants per complementar la idea de la nostra proposta:

1. L'ensenyament de defenses estructurades, on existeixen llocs específics d'atac i defensa, necessita un temps important d'aprenentatge.
2. No existeix una relació consistent entre aquests sistemes de joc i els objectius que ens plantejem en aquesta etapa. Estem materialment prenent temps de l'aprenentatge dels elements tècnics i tàctics individuals per introduir conceptes relacionats amb els sistemes de joc.
3. Parlem que hem de considerar les etapes que abans citàvem (fase de relació, elements de la tàctica individual, elements de la tàctica col·lectiva, sistemes de joc), com de superació progressiva, per tant, no podem saltar-nos cap pas, ni tampoc utilitzar elements propis d'una etapa per explicar o desenvolupar aspectes d'una etapa anterior. En aquest cas específic no hem d'ensenyar elements organitzatius dels sistemes de joc estandaritzats (etapa 4), per desenvolupar una etapa prèvia d'elements de la tàctica individual (etapa 2).
4. Caldria, doncs, cercar un model

més operatiu quant a l'organització del joc que ens permetés plantejar les situacions de competició o partit d'una forma més integrada als objectius pretesos.

5. Proposem la utilització de la defensa individual com a base per oferir situacions no excessivament organitzades, on, de la forma més pura possible, es produeixin situacions de total responsabilitat individual, idònies per encadenar contínuament intencions tàctiques per part de tots els jugadors.

6. No és moment de parlar extensament de les possibilitats de la defensa individual, però sí val a dir que representa un camp ampli de treball, que en la nostra proposta s'estructura en dos moments fonamentals:

- Defensa individual nominal: Situació d'organització senzilla on cada jugador té única i exclusivament responsabilitat sobre el seu oponent directe.
- Defensa individual no nominal o de transició individual-zonal: Situació molt més complexa en què es requereix del jugador una capacitat de regular el seu marcatge en funció de la situació, prenent com a referència, no només el seu oponent directe, sinó també a la vegada la pilota i l'adversari que n'és posseïdor. Dins aquest tipus de defensa apareixen nocions relacionades amb l'ajuda, el doblatge i el canvi d'oponent (d'aquí que es conceptuï com no nominal), i per l'aparició d'aquests aspectes de col·laboració supera, quant al seu moment d'aplicació, el temps corresponent a l'aprenentatge dels elements bàsics de la tàctica individual.

Síntesi final

1. En general cada esport d'equip s'analitza a partir de les seves característiques diferencials respecte d'els altres. Nosaltres partim de la convicció que existeix possibilitat de transferència entre els mateixos per tal de proposar un model unificador.
2. És necessari valorar la relació entre la tècnica i la tàctica per conèixer la importància que té cada aspecte. La tècnica, si bé apareix com necessària per al desenvolupament de les intencions tàctiques individuals, és un recurs de les mateixes, i hi està subordinada. Cal per tant considerar el plantejament de la programació dels elements bàsics dels esports d'equip, prenent com a unitat fonamental de referència l'acció tàctica, lligada als objectius del joc.
3. Les diferents intencions tàctiques apareixen no com a elements aïllats sinó com un encadenament lineal (diacrònic) d'intencions que possibiliten l'actuació continuada d'un jugador tant en atac com en defensa.
4. És possible efectuar relacions entre els elements de l'atac i de la defensa, la qual cosa ajuda a l'establiment d'unes situacions d'aprenentatge que permeten seqüenciar-lo de forma lògica i que afavoreixen el desenvolupament simultani d'ambdós papers de joc.
5. Definem la utilització d'una organització de joc basada en la defensa individual, per afavorir les situacions de responsabilitat 1 x 1 (coherència amb els objectius de la fase) i per aconseguir centrar-nos únicament en l'etapa aquí considerada.
6. L'etapa de desenvolupament dels elements bàsics de la tàctica individual s'inclou dins del context d'una

rendiment i entrenament

programació marc que consta de diferents nivells de superació progressiva.

Aquestes fases són:

- Fase de relació o d'experimentació.
- Fase de desenvolupament dels elements de la tàctica individual.

- Fase de desenvolupament dels elements de la tàctica col·lectiva.

- Fase de desenvolupament dels sistemes de joc.

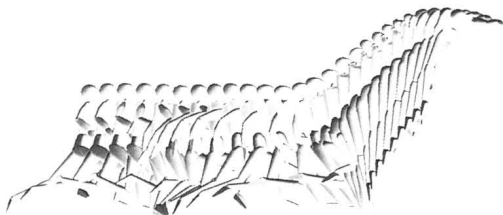
7. No podem parlar de valoracions finals, perquè hem plantejat una aproxi-

mació a un model teòric ni validat ni refutat. Sotmetrem aquest a una fase experimental d'investigació per tal de poder extreure'n les conclusions pertinents.

Notes

1. Molts dels conceptes vinculats amb el tema de les intencions tàctiques d'atac i de defensa s'extreuen de l'obra de BAYER, C., *Técnica: La formación del jugador*. Ed. Hispano-Europea, Barcelona, 1987.

2. La diferenciació entre la defensa individual nominal i no nominal, així com en general la metodologia d'entrenament d'aquests tipus de defensa, és àmpliament tractada en l'obra no publicada en PINAUD, P., *Le Handball et l'enfant*, així com en alguns cursos i seminaris del mateix autor.

BIBLIOGRAFIA

BAYER, C., *La enseñanza de los juegos deportivos colectivos*, Ed. Hispano-Europea, Barcelona, 1986.

BAYER, C., *Técnica: La formación del jugador*, Ed. Hispano-europea, Barcelona, 1987.

GRATEREAU, R., *Initiation aux sports collectifs*, Ed. Bourreller, París, 1967.

HERNÁNDEZ MORENO, J.: "Diferentes perspectivas de análisis de la acción de juego en los deportes de equipo", *RED* vol. 2, núm. 5-6, Sep-des. 1988.

MAHLO, F., *La acción táctica en el juego*, Ed. Pueblo y educación, l'Havana, 1981.

MONNIER, M.: "Método de aprendizaje de la táctica individual y colectiva en baloncesto", *RED*, vol. 4, núm. 2, març-abril, 1990.

PINAUD, P., *Le Handball et l'enfant*. (No publicat).

SCHOCK, K., "Habilidades tácticas y su enseñanza", *RED*, Vol. 1, núm. 4-5, jul-oct. 1987.

TEODORESCU, L., *Theorie et methodologie des jeux sportifs*. Ed. Français Reunits, París, 1977.
